خود.. تا چیتر لەبارنەچێت!

ئەنوەری ڕەشی عەوڵا
anwarrashyawla@yahoo.ca

دەشێ تا ئەو ساتەوەختە پشتیوانیکەر و لە خەمی ڕزگاربوونی – خود – دا بین، کە خود ئاگاییەکی شک نەبردووە تا پارێزگاری لە چییەتی و شوناسە ڕماو و گلاوەکەی پێبکات. هەر گروپێکی موبارەک و ناموبارەک هاتووە، بووە بە مێردەزمەی سەری، و زمانەکەی کە دەکاتە قەوارەی بوونی؛ لێیسەندۆتەوە و لە بری ئەوە ترپەترپ و پرتەپرتی وەعز و فەرمایشتەکانی خۆی ئاخنیووەتە نێو زارو دەمی.

لەو دەمەدایە دەبێ ببینە هاوهێزی خودێکی داگیرکراو و بێ دەر و دەروازە، کە نیازێتی لە هەڵکەوتەکاندا بە چنگە کرێش بێت، بۆ گەشانەوەی ئارەزووەکانی ئاوەڵابێ و لە نوچدان و تەڵەزگەکانی بێتە دەرێ، و چاکتر و زیندوتر بێت لەوەی هەیە. ئەوجا جێبهێڵرێ بۆ کوێندەر چونەکانی خۆی، سەرهەڵدانەکانی تری خۆی، زمانگرتنەکانی خۆی، دواتریش بێ شەرم و شکۆ پێی بوترێ: (گەر دەتەوێ هاوڕێم بیت خۆت بە – نیچە –)

چونکە دۆشدامان بە دیار خودێکەوە، کە پاڵی لێدەداتەوە و چاو لە دووی نوێبونەوەی بایەخ و بەهاکانی نیە و دووری تریان پێنابەخشێ بۆ هەڵسوڕان، تەنها چاوەڕێی کۆمەکی پڕیشک و جەربەزەییەکانی ئەم و ئەوە، دەرئەنجام گۆڕهەڵکەنی خەونەکانێتی و بەربوونەوەیەتی بۆ فەوتبونێکیتر بە دەستی ناپوختیەکانی خۆی.

ئەو خودە یەخسیربووەی توانای سەروچونی فریاگوزارییەکانی خۆی نیە ، هەتا لە ئاستێکەوە بچێتە ئاستێکی تر، پشتی تێنەکەین پشتمان تێدەکات.. چونکە ئەو بەر لە هەرکەس پشتی لە زەمینی خۆی کردووە!

ئەو خودەی خۆی نەگرێتە ئەستۆی دیقەت و خوردبوونەکانی خۆی، نە توانای خۆ بەتاڵکردنەوەی هەیە لە شکستی و لاوازییەکان؛ نە هیچ گەشە و جوامێرییەکیش دەڕژێنە ناوییەوە!

ئەو ڕەزمەشی دەیخاتە سەر کەڵکەڵەی سەما بۆ ژیان خڕ و کپ و نوزەبڕاو و بێنمود بووە!

خود تا ئەو ساتەوەختە دەبێ ئامانج بێت .. کە نەبۆتە ئامانج. ئەگەر نا دەبێتە کەڵەگا.. مشەخۆر.. تەوتەم.. دیکتاتۆر!

هەرکاتێ لە ساغ و سەلامەتی خود دڵنیا بووین، دەبێ ببێتە ئامڕازێک بەدەست هەڵگیرسانی نەبەردییەکانی خۆیەوە، و سۆراغکردنی سەرفرازییەکانی لەدەست تێهەڵچون و پڕکێشیەکانی خۆیدابێ، نەک هانای کەسێکی تر و لەسەر تالآنکردنی دادی کەسێکیتر.

ئەوە نەبەردییەکانی ئەوی سەرفرازە، سەری ئەو چڵ و چێوانەی کە چیتر چرۆ و گوڵ و بەرناگرن دەقرتێنێ! مینا ئەو شاعیرە و نووسەرە دڵناسک و بێگوناهانەی لە پێناو سەربڵندی و شان و شکۆی ڕوئیای وشەگەلێکی ژیان تێزاودا... سەدان وشەی تر دەگلێنێ، و بەسەر لاشەی وشە بڕستبڕاو و شکستخواردووەکاندا هەنگاو هەڵدەگرێت، تا گەیشتن بە سەقامگیری ئەو

شانشینەی کە شیاوی ئەندێشەکەیەتی. کە وەچەیەکی تریتی لە ئاگری ئەقڵی و ئاوی زوڵاڵی ڕۆحی!

خود بۆ ئەوەی لە کەولی بۆگەنکردویدا خۆیدا بزر و ویران نەبێت و لەگەڵ لە دایکبوونیدا نەمریێ، دەبێ جورئەت و هێزی ئەوەی هەبێت دەسکەوتە گومڕاکەرەکانی جێبهێڵێت و لە شوێنکاتێکی تردا بە گەنجینە و ئازوخەیتری ئاگایی و ئەزمونەوە بگەڕێتەوە بۆ لای ئەوەی جێیهێشتووە ، تا خاشاکەکانی لێ دەرهاویێ، و تۆوێکی تر بە کێڵگەی گیانیدا بپرژێنێ، کە نەیدیووە و تاقینەکردۆتەوە و لە گەڵیدا نەژیاوە، گەر وەها نەکات بە گەرداوی دووبارە بوونەوەکانیدا دائەچێ .

ئەوە وزە و هەڵچونەکانێتی، زۆرانبازی و قامچی بڵندبوونەوەکانی هزر و دەروونە خاراو و پاراوەکەیەتی دەخوازێ بەردەوامی هەڵکشانی پێببەخشێت، و بەرزی بکاتەوە بۆ بەرزتر لە دوێنێی خۆی. ئەو کاژانە لە ڕۆح و بیرکردنەوەی دابماڵێ کە بێبەری دەکەن لە ناوئاخنە ئینسانیەکەی خود، و لێناگەڕێ پێوەرەکانی خودپەرست و لە هەمانکاتدا قەراڵ بێت بەسەر ئەوانیترەوە.

* * *

ئەگەر چی لەو کۆمەڵگایانەی جێگە و ڕێگەی؛ ماف و بەرپرسیارێتی و ئازادی تاک و گروپ وتوێژ و چینەکان ، ئەقڵانیانە ڕێکنەخراون، هەڕەمەکیانە بە نێو یەکدیدا چوون، و ئایدۆلۆژییەتی هەردەستەیە دەخوازێ لەسەر ملکەچ کردن و سڕینەوەی ئەویتر خۆی سەقامگیر و هەمەکار بکات، لەو فەزا ناتەندروست و تێکە و لێکەدا هەمیشە و زۆربەی کات لە بری کامڵبوون، تاکەکان بە لای ملهوڕی و دەسەڵاتخوازیدا ساغدەبنەوە، لەو کۆمەڵگا نەخۆشانەدا ئەستەمە پلە بەرزبوونەوەکان لەهەر بوارێکدا بێت، گەراکانی مشەخۆری و شەڕەئەنگیزی و دەمارگیری و خۆ بە گەورەزانین و لە خۆباییبوون و چاوچنۆکی و بەرچاوتەنگی ، لە دەرونی کرمەڕێز، و بە زەلکاو بووی کاربەدەستانیدا نەتروکێنێ، ، کە پڕن لە ڕق و تۆڵە و بوغزی، گرێکوێرەی شکستە دەرونی و ئەخلاقی و کۆمەڵایەتی و پەروەردەییەکان!

بۆیە بۆ سەرەڕێ چوونەوەی هەناوی ئەو کێشانە بە توێکاری و توێژینەوە و خوێندنەوەیەکی قوڵ و هەمەلایەنەی (ئەو ڕەگەزە فەرهەنگی و ئیرادەییانە دەبێت، کە گوزارشت بێت لە کۆی وێناکردنی زەینیەتەکانی هەموو کۆمەڵگا بۆ خۆی. کە هارمۆنیکیەت و تەبایی و گونجاندنی گشت یەکە و پێکهاتەکانی پابەند دەکات بە پێداویستیەکانی یەکترەوە – بەندێکت ئەندرسن–) ئەوجا دەسەڵات شتێک نابێت، جگە لە پلۆڕالیەت و کۆی ئەو وردە دەسەڵاتانەی کە خانە و شانە و ئەندام و کۆئەندامی جەستەی کۆمەڵگا دادەڕێژن . لە (ڕێگەی خوێندن و فێربوون و ئەدەب و هونەر، و زمانی پسپۆری و زانکۆکان و فەرهەنگی سیاسی و بەڕێوەبردن و چاپی کتێب و ڕۆژنامە و تەلەفزیۆن ، کە دەبنە فەرهەنگی هاوئاهەنگ و جووت لەگەڵ پێداویستی نەتەوەی خاوەن سەروەری و سەربەخۆیی) کە بە داخەوە لە کۆمەڵی ئیفلیجبوی ئێمەدا ئەم ڕێگەچارەیە لە پلەی سفردایە، و تەنها و تەنها ئایدۆلۆژیا و حیزب سالاری ئێسقانی یەکە و گروپ و پێکهاتە جیاوازەکانی سمیوە و ، هەولی خۆڕسکیانە و بە دیسپلینی وردە دەسەڵاتەکانی دەرەوەی خۆی بە دەیان تەونی بینراو و نەبینراو خزاندۆتە قەفەزی ئاسنینی خۆیەوە، و بەم کارانە، و خۆ جوانکردن و ڕازاندنەوەی بە ڕوویۆشبەندییەکانی مۆدێرنە کە فێڵێکە، بەر لە هەرکەس لە خۆی دەکات.. چونکە وردە پرۆژە و وردە فەرهەنگ و وردە ئیرادە و وردە ڕوئیاکانی بە قەڵەمڕەوییەکانی خۆیەوە، بەرەو نابووت بوونێکی چاوەڕوانکراو بردووە و دەبات

. ئەم کلتورە سیاسیەش، کە ئامادە نیە چاودێری بکرێ و خۆیشی چاودێری خۆی ناکات، دەکاتە دیلکردن و مردنی خودی تاکەکان لە نێو هەژمونگەری خێزان و مەنگەنەکانی قوتابخانە و تەڵقینەکانی مزگەوت و پرنسیپەکانی حیزب و مەرجداری دامەزراوە داخراوەکانی تردا، کە بێ جیاوازی ڕاست و چەپ و میانڕەو و ڕۆشنبیرانیش لێی بەر پرسیارن.
هەنوکە؛ لایەنیکەم لە کوردستاندا دروشمی (ئۆخەی ئۆخەی هەرکەس بۆ خۆی) دەرئەنجامی ئەو هەرەسە کلتورییەیە، کە ناوێرین چاو لە چاوی ببڕین و هەر جارەی بەهانەیەکی بۆ دادەتاشین، چونکە جورئەتی ڕوبەروبونەوەی لاوازییەکانی خۆمانمان نیە!! هاوارەکانی لێرە ولەوێش بەر دیواری ئەستووری دەسەڵاتە پینەکراو و پڕ قەیراناوییەکان دەکەون، و بێ بیستن و هەستیارییەکی جیدی دەکەونە خوارێ، بۆ بەر پێیان. وەک چۆن جاری جاران هاواری دەسەڵاتدارە خەمساردەکانی ئەمڕۆ...، بێ موچرکە پیاهاتن بە ویژدانیاندا دەکەوتنە ژێر پێی دەسەڵاتدارە گومڕابووە لوتبەرزەکانی پێشوو.
(هەموو خۆمان بۆ کوشتنی ئەژدیها ئامادە– کردوەو– دەکەین، بەڵام دواجار بە هۆی ئەو مێروولە بچووکانەی، هەرگیز گرنگیمان پێنەداون هەپرونبە هەپرون دەبین – پاولۆ کۆیلۆ–)
گەرئەوهێما ئاشکرایانە، نابینا بگرین و لە پرۆسەی ئەم ڕەوتە و ئاڵۆزییەکانی لێپرسراوانە ڕانەمێنین، واتە هێشتا تۆوی بارودۆخی، سیستەمی پێشوو بە ئەمانەتەوە لە خۆدا هەڵگرتووە و دەپارێزین، بەم کارە دوبارەبووەشمان، پێدەچێ ئەویش– مێژوو– جارێکی تر، لێ بە شێوەیەکی تر و لە بەرگێکی تردا، ئاژاوەیەک کە هەموو بە کاڵفامیەکانمان تەگبیر و فاکتەکانی فۆرمۆلە و، گۆش و دروستیدەکەین بەرجەستانە خۆی دووبارە بکاتەوە، تۆ دەڵێی چی...؟!